

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญยิ่งในปัจจุบัน เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ประชาชนในประเทศต่าง ๆ จำนวนมากใช้ติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความต้องการซึ่งกันและกัน ยิ่งประเทศมีความเจริญมากขึ้นเพียงใด การติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษก็ยิ่งมากขึ้นเพียงนั้น แม้ชาวชนบทที่ห่างไกลก็จำต้องพบเห็นกับภาษาอังกฤษที่ปรากฏในฉลากยา คำอธิบายการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงนับว่าภาษาอังกฤษมีความสำคัญมาก

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2520:24) ได้สรุปประโยชน์ของภาษาอังกฤษที่มีต่อคนไทยไว้ 3 ด้านคือ ในทางวิชาการ ในทางค่านิยมค่านิยม การศึกษา วัฒนธรรม ตลอดจนการเมือง และในค่านิยมประจำวันของคนไทยเองในเมืองไทย

ด้วยเหตุที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญในฐานะ เป็น เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของมวลมนุษยชาติ จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นักวิชาการ นักการศึกษา และผู้สอนได้ทดลอง ศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามในการเรียนรู้ภาษา เพื่อให้สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสารนั้น การเรียนรู้แค่เพียงตัวภาษาอย่าง เคี้ยวหาเคี้ยวเอไม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี ความเข้าใจในความคิด วัฒนธรรม นีเยมประเพณี หรือวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาคด้วย

กล่าวคือวัฒนธรรมและภาษามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้เลย ความเห็นของนักมานุษยวิทยาและนักภาษาศาสตร์ ชาลส์ เอฟ ฮอกเก็ต (Charles F. Hockette 1972 : 380) กล่าวว่า

เมื่อนักมานุษยวิทยาศึกษาพฤติกรรมของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่ง เขาก็จะจับบันทึกโดยในคำหรือภาษาที่เกี่ยวข้อง และเมื่อนักภาษาศาสตร์ทำการศึกษาคำพท์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม เขาก็ต้องบันทึกพฤติกรรมและวัตถุที่คำเหล่านั้นหมายถึงด้วย... การศึกษาวัฒนธรรมโดยปราศจากการใช้ภาษาก็เหมือนตาบอด และการศึกษาภาษาโดยไม่มีความรู้วัฒนธรรมก็เหมือนเป็นหมัน

ข้อความดังกล่าว เป็นเรื่องช่วยยืนยันได้ว่า ภาษาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เมื่อผู้ใช้ภาษามาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความคิดที่แสดงออกมาย่อมจะแตกต่างกันด้วย หรืออีกนัยหนึ่งภาษา เป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมที่ชนแต่ละกลุ่ม แต่ละหมู่เหล่าได้รับการสั่งสมมา

วัฒนธรรมจึง เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนการสอนภาษา เพราะความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจะช่วยให้เข้าใจภาษาอันถูกต้องมากขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ไม่เข้าใจถ้อยคำผิดและยังทำให้เกิดความซาบซึ้งในภาษาคงที่ โรเบิร์ต ลาโด (Robert Lado 1964 : 9) กล่าวว่า

ครูสอนภาษาต้อง เข้าใจความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างภาษาและวัฒนธรรม นักเรียนไม่สามารถที่จะเข้าใจภาษาที่เขียนไปอย่างลึกซึ้ง ถ้าไม่พบกับความแตกต่างในความหมายทางวัฒนธรรม เพราะความหมายที่แสดงออกในภาษาหนึ่งนั้นส่วนใหญ่จะ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ไม่มีใคร เข้าใจภาษาหนึ่ง ๆ ใดอย่างดี ถ้าไม่เข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมเฉพาะที่อยู่ในภาษา

ตัวอย่าง เช่น เรื่องการบอกเวลาซึ่ง เป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่ม คนไทยมีคำที่ใชบอกเวลา "ตอนเช้า" "ตอนสาย" "ตอนบ่าย" อันแสดงถึงการยัดถือช่วง เวลามากกว่าจะบอกเวลาที่ตรงและแน่นอน อันเป็นวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเจ้าของภาษาอังกฤษที่ยึดถือ เวลา เป็นเรื่องสำคัญมาก จะบอกเวลาที่ตรงไม่ขาดไม่เกิน เช่นเดียวกับที่ จูเลีย กอบสัน

(Julia Dobson 1975 : 302-303) ไค้เขียนไว้เกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเวลาที่แตกต่างกันและสะท้อนให้เห็นในการใช้ภาษาว่า

การสนทนาระหว่างคน 2 คน คนหนึ่งถามขึ้นว่า "what time is it? คนที่ถูกลถามก้มลงมองนาฬิกาที่ข้อมือแล้วตอบว่า "It's eighteen minutes past five." คนที่ถูกถามซึ่งเป็นชาวอาหารบีโห้ค่าตอบที่แปลมาจากภาษาของเขาไควว่า "It's five and one-third." เพราะสำหรับชาวอาหารบีโห้ การที่เวลาแตกต่างกัน 2 - 3 นาทีเป็นสิ่งที่ไม่มีความหมายนัก และถึงแม้ว่าชาวอาหารบีโห้จะรู้จักใช้ภาษาไค้อย่างถูกต้อง แต่พอถามถึงเวลามักจะบอกเวลาไค้ประมาณเสมอ ส่วนเจ้าของภาษาอังกฤษซึ่งถือเรื่องเวลาเป็นสำคัญมากนั้นจะบอกเวลาที่ตรงแบบนอน ไมชาก ไมเกิน เมื่อทัศนคติของคนเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างกัน ๗ แยกต่างกันไป จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมเจ้าของภาษาควบคู่ไปกับภาษา

นอกจากวัฒนธรรมจะทำให้ไม่มีความเข้าใจในภาษาเป็นอย่างดีแล้ว วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดสัมฤทธิผลในการเรียนภาษาไค้ในทางอ้อมด้วย เพราะวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำเนินชีวิตประจำวัน การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย กิจกรรมนันทนาการ ล้วนเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนไค้กาย การเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนให้กว้างขึ้นจะทำให้นักเรียนเข้าใจแนวประเพณีของชนชาติเจ้าของภาษาอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อชนชาตินั้น ๆ อันจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสูง ดังที่ จี อาร์ ทักเกอร์ และ คัมเบิลยู อี แลมเบิร์ต (G. R Tucker and W. E Lambert 1943 : 246) ไค้เขียนไว้ว่า "อิทธิพล 2 ประการที่ทำให้การเรียนภาษาต่างประเทศสำเร็จคือ ความสามารถด้านภาษา ทัศนคติและแรงจูงใจที่มีต่อชนชาติเจ้าของภาษาและวัฒนธรรมของเขา"

ผลอีกประการหนึ่งคือ การเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติอื่น ทำให้ผู้เรียนหันมาสนใจวัฒนธรรมของตนเอง เพราะในขณะที่สอนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอื่น ผู้สอนจำเป็นต้องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่

ของสังคมคนควบคู่กันไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับสังคมตนเองก็จะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในความคึกคึกของนักเรียน และนักเรียนเองก็จะเกิดความคิดที่ว่า วัฒนธรรมของตนเป็นอย่างไร ซึ่งผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะเรียนรู้และเข้าใจ วัฒนธรรมของตนเองดีขึ้น

สำหรับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทยนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนภาษาต่างประเทศไว้ชัดเจนเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น ในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 กำหนดไว้ว่า "เพื่อให้เรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาตามสมควร เพื่อประโยชน์ในการติดต่อและความเข้าใจอันดีต่อกัน" ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กำหนดไว้ดังนี้ "เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศอื่นจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน" และในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดไว้คล้ายคลึงกันว่า "เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาอื่นจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน"

จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าว นักการศึกษาจึงควรที่จะได้มีการพิจารณาผลของการเรียนการสอนว่า บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวมากน้อยเพียงไร และในปัจจุบันมีการเรียนการสอนวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษาอย่างไร เนื่องด้วยงานวิจัยทางด้านวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษามีอยู่จำกัด ข้าพเจ้าในฐานะครูสอนภาษาอังกฤษจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูสอนภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการเรียนการสอนหัวข้อวัฒนธรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหัวข้อวัฒนธรรมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการกำหนดจุดประสงค์ การใช้วิธีสอน การใช้

กิจกรรมและอุปกรณ์การเรียนการสอน และการใช้วิธีวัดและประเมินผล หัวข้อวัฒนธรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ เรื่องการตกทายและการอ่าลา การแต่งกาย เวลา ที่อยู่อาศัย และอาหาร

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสอนภาษาอังกฤษโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในด้านการให้ความสำคัญในการกำหนดจุดประสงค์ การใช้วิธีสอน การใช้กิจกรรมและอุปกรณ์การเรียนการสอน และ การใช้วิธีวัด และประเมินผล หัวข้อวัฒนธรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ เรื่องการตกทายและการอ่าลา การแต่งกาย เวลา ที่อยู่อาศัย และอาหาร

สมมุติฐานของการวิจัย

จากผลการวิจัยของนพมาศ รัตนปริศากุล (2524) เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของครูภาษาอังกฤษในกรุงเทพมหานครพบว่า ครูโรงเรียนรัฐบาลและครูโรงเรียนราษฎร์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังนี้คือ

ครูโรงเรียนรัฐบาลและครูโรงเรียนราษฎร์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการกำหนดจุดประสงค์ การใช้วิธีสอน การใช้กิจกรรมและอุปกรณ์การเรียนการสอน และ การใช้วิธีวัดและประเมินผล ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูสอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความ

ครูสอนภาษาอังกฤษ หมายถึง ครูที่สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลายในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ใน

เขตกรุงเทพมหานคร

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนในการดำเนินชีวิต ชนบธรรมเนียม
รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มชนหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอด
และสั่งสอนมาตลอดระยะเวลาหนึ่ง

หัวข้อวัฒนธรรม หมายถึง หมวดยุขของสิ่งที่สะท้อนให้เห็น
วัฒนธรรมของสังคมหนึ่งในด้านหนึ่ง เช่น แบบแผนในการสนทนา การ
แต่งกาย อาหาร กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่ครูในการปรับปรุงการ วิชาการสอนวัฒนธรรม
ในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารในการจัดหลักสูตร
3. เป็นแนวทางในการศึกษา วิจัย และค้นคว้าต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย